T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/556
KARAR NO : 2022/139
KARAR TR : 28/02/2022

ÖZET: 667 sayılı KHK kapsamında kapatılan terör örgütüne müzahir şirketten devralınan kambiyo senedine dayalı olarak yapılan icra takibi nedeniyle davacının borçlu olmadığının tespiti istemiyle açılan davanın ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : A..D
Vekili : Av. H.E..G
Davalı : Hazine ve Maliye Bakanlığı

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacı vekili, 667 sayılı KHK kapsamında kapatılan F..Ö..E..T.. San. A.Ş. ile davacının o dönem öğrenci olan çocuğunun özel eğitimi için yapılan sözleşmeye istinaden düzenlenen bononun 670 sayılı KHK çerçevesinde Hazine'ye devri sonrasında Maliye Hazinesinin alacaklı sıfatıyla açtığı kambiyo senedine dayalı icra takibi nedeniyle borçlu olunmadığının tespiti (menfi tespit davası) talebiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

II. UYUŞMAZLIĞA İLİŞKİN BAŞVURU SÜRECİ

A. Adli Yargıda

2. Çarşamba 2. Asliye Hukuk (Tüketici) Mahkemesinin 25/12/2019 tarihli ve E.2018/312, K.2019/409 sayılı kararı ile, *"sözleşme kapsamındaki borcun ödendiği"* gerekçesiyle davanın esastan kabulüne ve davacının anılan icra takibine mesnet bonodan dolayı borçlu olmadığının tespitine karar verilmiştir.

3. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesinin 24/06/2020 tarihli ve E.2020/722, K.2020/1178 sayılı kararı ile, *"670 sayılı KHK'nın 5.maddesi gereğince dava şartı bulunmadığı"* gerekçesiyle istinaf başvurusunun kabul edilerek kararın kaldırılması ve mahkemesine gönderilmesine kesin olarak karar verilmiştir.

4 . **Çarşamba 2. Asliye Hukuk (Tüketici) Mahkemesinin 02/12/2020 tarihli ve E.2020/208, K.2020/226 sayılı kararı** ile, *"670 sayılı KHK'nın 5.maddesi gereğince dava şartı bulunmadığından davanın (usulden) reddine"* karar verilmiştir. Bu karar, istinaf edilmeksizin 29/06/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Davacı vekili, bunun üzerine idari yargı yerinde benzer taleple iptal davası açmıştır.

B. İdari Yargıda

6. **Samsun 2. İdare Mahkemesinin 02/04/2021 tarihli ve E.2021/169 sayılı ara kararı** ile; *"genel icra takibine konu ödeme emrinin iptali talepli davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılarak"* 2247 sayılı Kanun'un 19.maddesi uyarınca olumsuz görev uyuşmazlığının giderilmesi için dava dosyalarının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

III. İLGİLİ HUKUK

7. 17/08/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin "*Devir işlemlerine ilişkin tedbirler*" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

> *"(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan Kanun Hükmünde Kararnameler gereğince kapatılan ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne veya Hazineye devredilen kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının her türlü taşınır, taşınmaz, malvarlığı, alacak ve hakları ile belge ve evraklarının (devralınan varlık);her türlü tespit işlemini yapmaya, kapsamını belirlemeye, idare etmeye, avans dahil her türlü alacak, senet, çek ve diğer kıymetli evraka ilişkin olarak dava ve icra takibi ile diğer her türlü işlemi yapmaya, devralınan varlıklarla ilgili olup kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle tevsik edilen borç ve yükümlülükleri tespite ve hiçbir şekilde devralınan varlıkların değerini geçmemesi, ek mali külfet getirmemesi, kefaletten doğmaması ve Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'ne*

aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olmayan kişilerle gerçek mal veya hizmet ilişkisine dayanması şartıyla bu varlıkların değerlendirilmesi suretiyle bunları uygun bir takvim dahilinde ödemeye, kapatılan kurum ve kuruluşların taahhüt ve garanti ettiği ancak vermediği mal ve hizmet bedellerinin ödemesini durdurmaya veya ödemeye, tahsili mümkün olmadığı anlaşılan veya tahsilinde ve takibinde yarar bulunmayan hak ve alacaklar ile taahhüt ve garantilerin tahsilinden vazgeçmeye, her türlü sulh işlemini yapmaya, devralınan varlıklarla ilişkili kredi veya gerçek bir mal veya hizmet ilişkisine dayanan borçlar nedeniyle konulmuş ve daha önce kaldırılmış takyidatları kredinin veya borcun ödenebilmesini sağlamak amacıyla kaldırıldığı andaki koşullarla tekrar koydurmaya ve ihyaya, menkul rehinleri dikkate almaya, devralınan varlıklara konulan takyidatların sınırlarını belirlemeye ve kaldırmaya, finansal kiralama dahil sözleşmelerin feshine veya devamına karar vermeye, devralınan varlıkların idaresi, değerlendirilmesi, elden çıkarılması için gerekli her türlü tedbiri almaya,gerektiğinde devralınan varlıkların tasfiyesi veya satışı amacıyla uygun görülen kamu kurum ve kuruluşlarına devretmeye, devir kapsamında olmadığı belirlenen varlıkları iadeye, kapatılanların gerçek kişiye ait olması halinde devralınacak varlıkların kapsamını belirlemeye, tereddütleri gidermeye, uygulamaları yönlendirmeye, bütün bu işlemleri yapmak amacıyla usul ve esasları belirlemeye, vakıflar yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğerleri yönünden Maliye Bakanlığı yetkilidir.

...

(3) Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin faaliyetleri sonlandırılarak ticari sicil kayıtları resen terkin edilir. Bunların devralınan varlıkları dışındaki varlıkları da Hazineye bedelsiz devredilmiş sayılır. Bu durumda şirketlere daha önce atanmış kayyımlar tasfiye memuru olarak görevlendirilebilir veya bu şirketlere tasfiye memuru atanabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye ve birinci fıkrada yer alan hususları bu şekilde devralınan varlıklar için de uygulamaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

(4) Birinci fıkra kapsamında tespite konu edilebilecek borç ve yükümlülüklere ilişkin olarak hak iddiasında bulunanlarca bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altmış günlük hak düşürücü süre içerisinde ilgili idaresine kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilir. Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra yapılacak kapatma işlemlerinde ise altmış günlük süre kapatma tarihinden itibaren başlar.

(...) .

8. 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 675 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin "*Dava ve takip usulü*" başlıklı 16. maddesi şöyledir:

"*(1) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce açılan davalar ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen davalarda mahkemelerce, 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca dava şartı yokluğu nedeniyle red kararı verilir. Bu kararlar duruşma günü beklenmeksizin dosya üzerinden kesin olarak verilir ve davacılara resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.*

(2) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine 17/8/2016 tarihinden önce başlatılan icra ve iflas takipleri ile bu kapsamda Hazine ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne husumet yöneltilen takipler hakkında icra müdürlüklerince, 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi uyarınca düşme kararı verilir. Bu kararlar dosya üzerinden kesin olarak verilir ve takip alacaklısına resen tebliğ edilir. Tarafların yaptığı takip giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.

(3) 20/7/2016 tarihli ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnameler gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile icra ve iflas takipleri hakkında 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir.

(4) Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca verilen kararlarda davacı veya alacaklının 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 5 inci maddesinde belirtilen usule uygun olarak ilgili idari makama, tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük hak düşürücü süre içinde başvurabileceği belirtilir. İdari başvuru üzerine idari merci tarafından verilecek karar aleyhine idari yargıda dava açılabilir. İdari yargının verdiği karar kesin olup, uyuşmazlık adli yargıda hiçbir şekilde dava konusu yapılamaz."

9. 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun "*Menfi tesbit ve istirdat davaları*" başlıklı 72. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"*Borçlu, icra takibinden önce veya takip sırasında borçlu bulunmadığını ispat için menfi tesbit davası açabilir...*" ; son fıkrasında da, "*Menfi tesbit ve istirdat davaları, takibi yapan icra dairesinin*

bulunduğu yer mahkemesinde açılabileceği gibi, davalının yerleşim yeri mahkemesinde de açılabilir. Davacı istirdat davasında yalnız paranın verilmesi lazımgelmediğini ispata mecburdur."

10. Aynı Kanun'un 167 vd. maddelerinde *"Kambiyo senetleri hakkındaki hususi takip usulü"* düzenlenmiş; "Uygulanacak diğer hükümler" başlıklı 170/b maddesine göre de, *"61 inci maddenin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları ve 62 ilâ 72 nci maddeler bu fasıl hükümlerine aykırı olmadıkça, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip hakkında da uygulanır."*

11. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun *"İdari dava türleri ve idari yargı yetkisinin sınırı"* başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"İdari dava türleri şunlardır:

a) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 28/02/2022 tarihli toplantısında; 2247 sayılı Kanun'un 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; İdare Mahkemesince 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, Mahkemece idari yargı dosyasının ekinde adli yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

B. Esasın İncelenmesi

13. Raportör-Hâkim Murat UÇUR'un davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ve dosyadaki belgeler okunduktan, ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

14. Dava dosyalarının incelenmesinden; davacının, o dönem öğrenci olan çocuğunun özel eğitimi için 667 sayılı KHK kapsamında kapatılan F..Ö..E..T.. San. A.Ş.. ile yapılan sözleşmeye istinaden düzenlenen bononun 670 sayılı KHK çerçevesinde Hazine'ye devri sonrasında Maliye Hazinesinin alacaklı sıfatıyla açtığı kambiyo senedine dayalı Çarşamba İcra Dairesinin 2018/3143 Esas sayılı icra takibi nedeniyle borçlu olunmadığının tespiti (menfi tespit davası) davasının açıldığı anlaşılmaktadır.

15. Yukarıda yer verilen670 ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnameler ile getirilenhükümler irdelendiğinde; (İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdare Dava Dairesinin 17/02/2021 tarihli ve E.2021/21, K.2021/422 sayılı kararında da belirtildiği üzere) düzenlemelerin, darbe teşebbüsünde bulunan Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY)'nün mal varlığına, diğer bir ifadeyle suç eşyasına el konulması, bunların olağanüstü hal kapsamında ve kamu gücüyle tasfiye edilip, mülkiyetin suçtan zarar gören kamuya geçirilmesine ilişkin olduğu; tasfiye için maliye idaresinin görevli ve yetkili kılındığı ve tasfiye sonunda kalan mal varlığı değerinin genel bütçeye gelir olarak kaydedilmesi öngörülmüştür.Bu haliyle idarenin KHK ile tanınan görev ve yetkiler çerçevesinde tasfiyeye ait işlemlerinin idari nitelikte olduğunun ve bu işlemlerin hukuka uygunluğunun denetiminde idari yargı yerinin görevli ve yetkili olduğunun kabulü gerekir. Nitekim bu nedenle, el konulup tasfiye edilen özel hukuk tüzel kişisine karşı açılmış ya da açılacak davalarda ve icra takiplerinde bu davaların reddi / icra takiplerinin düşürülmesi ile bu davaya veya icra takibine konu hakkın ilgili idareye başvurularak yerine getirilmesinin istenilmesi yöntemi benimsenmiş; bu başvuru üzerine idare tarafından verilen kararlara karşı idari yargı yerinde dava açılması yolunda özel bir görev kuralı getirilmiş ve bu uyuşmazlıkların adli yargıda hiç bir şekilde dava konusu edilemeyeceği için idari yargı yerinin verdiği kararın kesin olduğu belirtilmiştir.

16. Somut olayda, 667 sayılı KHK ile kapatılan F..Ö..E..T.. San. A.Ş.'den devralınan ve davacının borçlu gözüktüğü kambiyo senedinin Maliye Hazinesi tarafından genel hükümlere göre icra takibine konu edildiği, borçlu olmadığı iddiasındaki davacının da 2004 sayılı Kanun'un 72.maddesi uyarınca menfi tespit davası açtığı, açılan bu davanın 675 sayılı KHK'nın 16.maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlendiği şekliyle doğrudan Hazine aleyhine açılan dava niteliğinde olmadığı, davacı aleyhine açılan icra takibi nedeniyle alacaklı gözüken Hazine aleyhine açıldığı ve buna göre menfi tespit davasının anılan KHK hükmüne tabi olmadığı değerlendirilmiştir.

17. Bu durumda, davacının genel hükümlere göre aleyhine açılan kambiyo senetlerine mahsus icra takibine karşı borçlu olmadığı iddiasıyla açtığı menfi tespit davasının, geçen çalışma süresinin *"tespiti"* başvurusunun reddinden kaynaklanan, dolayısıyla davacının 2577 sayılı Kanun'un 2/1. maddesinde belirtilen dava türleriyle ilgili olmadığı, 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun 72. maddesinde tanımlanan borçlu olmadığının tespitine dair olduğu, bu davanın da aynı maddenin son fıkrası gereği adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

18. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Samsun 2. İdare Mahkemesinin başvurunun kabulü ile, Çarşamba 2. Asliye Hukuk (Tüketici) Mahkemesinin kararının kaldırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGI YERİNİN GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Samsun 2. İdare Mahkemesinin BAŞVURUNUN KABULÜ ile, Çarşamba 2. Asliye Hukuk (Tüketici) Mahkemesinin 02/12/2020 tarihli ve E.2020/208, K.2020/226 sayılı KARARININ KALDIRILMASINA,

28/02/2022 tarihinde, OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN